

V I Lenin

En bakåtsträvande strömning inom den ryska socialdemokratin

I slutet av 1899

Redaktionsledningen på *Rabotjaja Mysl* har publicerat en Separat bilaga till ”*Rabotjaja Mysl*” (september 1899) i syfte att ”skingra den mängd av missförstånd och vagheter som föreligger vad beträffar *Rabotjaja Mysls* linje (så som vårt ’förnekande av politikens roll’).” (Från den redaktionella ledningen.) Vi är mycket glada över att *Rabotjaja Mysl* till slut reser de programmatiska frågor som man tills nu sökt bortse från, men vi protesterar kraftigt mot påståendet att ”*Rabotjaja Mysls* linje är densamma som den som föres av de progressiva ryska arbetarna” (som redaktionsledningen påstår i den citerade texten). Faktiskt, om *Rabotjaja Mysls* redaktionsledning vill följa den i denna skrift antydda (än så länge endast *antydde*) vägen, så betyder detta att den har missförstått det program som utarbetats av grundarna av den ryska socialdemokratin, ett program som alla ryska socialdemokrater hitintills hållit fast vid; det innebär att den tar ett *steg bakåt* vad beträffar nivån på den teoretiska och praktiska utveckling som redan uppnåtts av den ryska socialdemokratin.

Rabotjaja Mysl-linjen utvecklas i Separata bilagans viktigaste artikel med rubriken ”Vår verklighet” (undertecknad *R. M.*). Denna artikel måste vi nu analysera in i minsta detalj.

Från allra första början av artikeln ser vi att *R. M.* ger en falsk beskrivning av ”vår verklighet” i allmänhet och vår arbetarrörelse i synnerhet, att han avslöjar en extremt inskränkt uppfattning om arbetarrörelsen och vill bortse från de högre former som denna rörelse har utvecklat under de ryska socialdemokraternas ledning. ”Vår arbetarrörelse”, säger *R. M.* alldeles i början av artikeln, ”rymmer embryot till de mest skilda organisationsformer” vilka sträcker sig från strejkköfbund till legala föreningar (tillåtna enligt lag).

”Och är detta allt?” frågar sig läsaren, förvirrad. Visst måste *R. M.* ha märkt någon högre, mer avancerad organisationsform hos arbetarrörelsen i Ryssland! Uppenbarligen är han inte villig att lägga märke till den, eftersom han på nästa sida upprepar sitt påstående på ett ännu mer betonat sätt: ”Rörelsens uppgifter för närvarande, den viktigaste angelägenheten för de ryska arbetarna”, säger han, ”inskränker sig till att arbetarna *med alla tillgängliga medel* förbättrar sina villkor”, och likväl är strejkkorganisationer och legala föreningar de enda medel som nämns! Den ryska arbetarrörelsen *inskränker sig* sålunda, som det tycks, till strejker och legala föreningar! Men detta är en definitiv *lögn*! Så långt tillbaka som för tjugo år sedan bildade den ryska arbetarrörelsen en mycket bredare organisation och förde fram en mycket mer omfattande målsättning (som vi ska tala mer om i detalj nedan). Den ryska arbetarrörelsen bildade sådana organisationer som S:t Petersburgs kampförbund, Kievs kampförbund och Judiska arbetarförbundet och andra liknande. *R. M.* säger faktiskt att den judiska arbetarrörelsen har en ”specifik politisk karaktär” och är ett undantag. Men också detta är en lögn; ty om det Judiska arbetarförbundet vore något ”specifikt”, *så skulle det inte ha förenat sig* med ett antal ryska organisationer för att bilda det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet. Bildandet av detta parti är det största steg som tagits av den ryska arbetarrörelsen *i dess förening* med den ryska revolutionära rörelsen. Detta steg visar tydligt att den, ryska arbetarrörelsen *inte inskränker sig* till strejker och legala föreningar. Hur kan det komma sig att de ryska socialister som skriver i *Rabotjaja Mysl* inte vill erkänna detta steg och förstå dess betydelse?

Det beror på att *R. M.* inte förstår den ryska arbetarrörelsens förhållande till socialismen och till den revolutionära rörelsen i Ryssland, och på att han inte förstår den ryska arbetarklassens

politiska uppgift. ”Det mest karakteristiska kännetecknet för vår rörelses linje”, skriver *R. M.*, ”är naturligtvis de krav som förs fram av arbetarna.” Vi frågar: varför är inte *socialdemokraternas* och de socialdemokratiska organisationernas krav inbegripna bland *vår rörelses* kännetecken? På vilka grunder skiljer *R. M.* de ryska arbetarnas krav från de ryska socialdemokraternas? *R.M.* gör konsekvent denna uppdelning genom hela sin artikel, precis som redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* brukar göra det i varje nummer av sin tidning. För att förklara *Rabotjaja Mysls* misstag, måste vi klargöra den allmänna frågan om förhållandet mellan *socialismen* och *arbetarrörelsen*. Först existerade socialismen och arbetarrörelsen åtskilda i samtliga europeiska länder. Arbetarna kämpade mot kapitalisterna, de organiserade strejker och föreningar, medan socialisterna stod avskilda från arbetarrörelsen och utvecklade en teori som kritiserade det samtida kapitalistiska och borgerliga samhällssystemet och krävde att det skulle ersättas av ett annat, det högre, socialistiska systemet. Arbetarrörelsens separation från socialismen gav upphov till svaghet och underutveckling hos båda: så länge socialisternas teorier inte förenats med arbetarnas kamp, förblev de inget mer än utopier, goda önskningar som inte hade någon effekt på verkligheten. Arbetarrörelsen förblev liten och splittrad och fick ingen politisk betydelse; den var inte upplyst av sin tids avancerade vetenskap. Av denna orsak ser vi i alla europeiska länder en ständigt växande strävan att *före*na socialismen med arbetarrörelsen i en enda *socialdemokratisk* rörelse. När denna förening sker, blir arbetarnas klasskamp *proletariatets medvetna kamp* för att frigöra sig från exploatering av de besuttna klasserna, den utvecklas till en högre form för den socialistiska arbetarrörelsen – *det oberoende socialdemokratiska arbetarpartiet*. Den största av sina tjänster gjorde Karl Marx och Friedrich Engels genom att leda socialismen mot en förening med arbetarrörelsen: de skapade en revolutionär teori som förklarade nödvändigheten av denna förening och gav socialisterna som uppgift att organisera proletariatets klasskamp.

Detta är precis vad som hände i Ryssland. Också i Ryssland har socialismen funnits länge och i många årtionden *stått åtskild* från arbetarnas kamp mot kapitalisterna, från arbetarnas strejker etc. Å ena sidan förstod inte socialisterna Marx’ teori, de trodde inte att man kunde tillämpa den på Ryssland; å den andra förblev den ryska arbetarrörelsen i en rent embryonal form. När det Sydryska arbetarförbundet bildades 1875 och det Nordryska arbetarförbundet 1878, så tog inte dessa arbetarorganisationer den väg som valts av de ryska socialisterna; de krävde politiska rättigheter för folket, de ville föra kamp för dessa rättigheter, medan de ryska socialisterna samtidigt felaktigt ansåg att den politiska kampen var en avvikelse från socialismen. De ryska socialisterna höll emellertid inte fast vid sin utvecklade, falska teori. De gick framåt, accepterade Marx’ lära och utvecklade en teori om arbetarsocialism som kunde tillämpas på Ryssland – de ryska socialdemokraternas teori. Grundandet av den ryska socialdemokratin var den stora tjänst som Gruppen arbetets frigörelse, d. v. s. Plechanov, Axelrod och deras vänner, gjorde.¹ Sedan grundandet av den ryska socialdemokratin (1883) har den ryska arbetarrörelsen i alla sina bredare manifestationer dragit sig närmare de ryska socialdemokraterna i en strävan att sammansmälta med dem. Grundandet av Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet (på våren 1898) markerade ett stort steg framåt mot denna förening. *Huvuduppgiften* för alla ryska socialister och alla klassmedvetna ryska arbetare är för närvarande att stärka denna förening och att konsolidera och organisera det Socialdemokratiska arbetarpartiet. Den, som inte vill erkänna denna förening, den, som försöker dra någon sorts konstgjord demarkationslinje mellan arbetarrörelsen och socialdemokratin i Ryssland, gör inte arbetarsocialismen och arbetarrörelsen någon tjänst utan *skadar* dem.

För att fortsätta. ”Vad beträffar långtgående, politiska krav”, skriver *R. M.*, ”är det endast hos S:t Petersburgs vävare under 1897 som vi kan se det första och ännu svagt medvetna fallet där

¹ Föreningen mellan den ryska socialismen och den ryska arbetarrörelsen har analyserats historiskt i en pamflett av en av våra kamrater (L. Martov ö. a.): *Den röda fanan i Ryssland*.

våra arbetare för fram sådana breda, politiska krav.” Vi måste åter säga att det är *bortom allt tvivel en lögn*. Genom att publicera sådana yttranden visar redaktionsledningen på *Rabotjaja Mysl* för det första en för en socialdemokrat oförlåtlig benägenhet att glömma den ryska revolutionära arbetarrörelsens historia och för det andra en oförlåtligt inskränkt uppfattning om arbetarnas uppgift. De ryska arbetarna förde fram långtgående politiska krav i S:t Petersburgs kampförbunds flygblad i maj 1898 och i tidningen S. Petersburgskij Rabotjij Listok och *Rabotjaja Gazeta*; den senare blev 1898 erkänd som officiellt organ för Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet. Genom att bortse från dessa fakta rör sig *Rabotjaja Mysl* bakåt och rättfärdigar helt uppfattningen att den inte är representativ för de avancerade arbetarna, utan för proletariatets lägre, outvecklade skikt (*R. M.* säger själv i sin artikel att detta redan har påpekats för *Rabotjaja Mysl*). Proletariatets lägre skikt känner inte till den ryska revolutionära rörelsens historia, inte heller gör *R. M.* det. Proletariatets lägre skikt förstår inte sambandet mellan arbetarrörelsen och socialdemokratien, inte heller *R. M.* förstår detta samband. Varför bildade de ryska arbetarna under 90-talet inte sina speciella organisationer åtskilda från socialisterna som de gjorde under 70-talet? Varför förde de inte fram sina egna politiska krav åtskilda från socialisterna? *R. M.* tolkar uppenbarligen detta som att ”de ryska arbetarna fortfarande är föga förberedda för detta” (s. 5 i hans artikel), men denna förklaring är bara ytterligare bevis på att han har rätt att tala endast å proletariatets lägre skikts vägnar. Arbetarnas lägre skikt var under 90-talets gång inte medvetna om sin politiska roll. Inte desto mindre så vet alla (och *R. M.* talar själv om det) att arbetarrörelsen under 90-talet fick en omfattande politisk betydelse. Detta berodde på att de avancerade arbetarna, som alltid och överallt, bestämde rörelsens karaktär, och de följdes av de arbetande massorna eftersom de visade sin beredvillighet och sin förmåga att tjäna arbetarklassens sak, eftersom de visade sig vara förmögna att vinna massornas fulla förtroende. Dessa avancerade arbetare var socialdemokrater; många av dem tog personlig del i de strider mellan Narodnaja Volja-anhängarna och socialdemokraterna som präglade förvandlingen av den revolutionära rörelsen från bonde- och konspiratorisk socialism till arbetarsocialism. Man kan därför förstå varför dessa avancerade arbetare inte har skilt sig från socialisterna och revolutionärerna i en separat organisation. En sådan separering hade en innebörd och var nödvändig vid en tidpunkt då socialismen skilde sig från arbetarrörelsen. En sådan separering skulle ha varit omöjlig och meningslös när de avancerade arbetarna väl en gång sett arbetarsocialismen och de *socialdemokratiska* organisationerna framför sig. *Föreningen* mellan de avancerade arbetarna och de socialdemokratiska organisationerna var helt naturlig och oundviklig. Den var resultatet av det stora historiska faktum att två djupa sociala rörelser i Ryssland på 90-talet gick samman: den ena var en spontan rörelse, en folklig rörelse inom arbetarklassen, den andra var en rörelse av socialt tänkande i riktning mot Marx’ och Engels teori, mot den socialdemokratiska teorin.

Av det följande kan man se vilken extremt inskränkt uppfattning *Rabotjaja Mysl* har om politisk kamp. När han talar om bredden på de politiska kraven, påstår *R. M.*: ”För att arbetarna medvetet och oberoende ska kunna leda en sådan politisk kamp, är det nödvändigt att den förs av arbetarklassens organisationer själva, att arbetarnas politiska krav finner stöd i arbetarnas medvetenhet om sina allmänna politiska behov och om sina intressen för ögonblicket (märk väl!), att de är arbetarnas (hantverks)organisationers egna krav, att de verkligen utarbetas av dem gemensamt och också förs fram gemensamt av dessa arbetarorganisationer på deras eget initiativ ...” Det förklaras vidare att arbetarnas omedelbara allmänna politiska krav för närvarande (!) fortfarande är tio timmars arbetsdag och återinförandet av den semester som avskaffades med, hjälp av lagen av den 2 juni 1897.

Och efter detta är redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* fortfarande förvånade över att de anklagas för att förneka politikens roll! Men är inte denna begränsning av politiken till just hantverks-

föreningars kamp för enskilda reformer ett förnekande av politikens roll? Är inte detta ett avvisande av den internationella socialdemokratins grundsats, nämligen att socialdemokraterna måste sträva efter att organisera proletarietets klasskamp till oberoende politiska arbetarpartier som kämpar för demokrati *som ett medel* för proletarietet att vinna politisk makt och organisera ett socialistiskt samhälle? Med en ovanligt hängiven tanklöshet kastar våra senaste förvanskare av socialdemokratien över bord allt det som är kärt för socialdemokraterna, allt det som ger oss rätt att betrakta arbetarrörelsen som en världshistorisk rörelse. För dem spelar det liten roll, att den långa erfarenhet som vi har från den europeiska socialistiska rörelsen och av den europeiska demokratin har lärt oss att det är nödvändigt att sträva efter att bilda oberoende politiska arbetarpartier. För dem spelar det liten roll, att den ryska revolutionära rörelsen under loppet av en lång och mödosam historisk väg har skapat en förening mellan socialismen och arbetarrörelsen, en förening mellan de stora sociala och politiska idealen och proletarietets klasskamp. För dem spelar det liten roll, att de avancerade ryska arbetarna har lagt grunden till det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet. Ner med allt det! Låt oss frigöra oss från en alltför omfattande ideologisk utrustning och från en alltför svår och krävande historisk erfarenhet – och låt ”just nu” endast hantverksföreningarna ”bli kvar” (en organisationsform som ännu inte alls prövats i Ryssland, om vi lämnar legala föreningar utanför räkningen) och låt dessa hantverksföreningar ”på eget initiativ” utarbeta krav, ”rörelsens” krav, krav på små, obetydliga reformer! Vad är detta om inte predikande för en bakåtsträvande linje? Vad, om inte propaganda för socialismens förintande!

Och lägg märke till att *Rabotjaja Mysl* inte enbart utvecklar en idé som går ut på att lokala organisationer skall utarbeta sina egna lokala kampformer och specifika motiv för agitation, agitationssätt, etc. – ingen skulle motsätta sig denna idé. Ryska socialdemokrater har aldrig gjort anspråk på något som hindrar arbetarnas oberoende i detta avseende. Men *Rabotjaja Mysl* vill helt och hållet skjuta det ryska proletarietets stora politiska målsättning *åt sidan* och ”just nu” begränsa sig ”uteslutande” till ”de kortsiktiga intressekraven”. Tills nu har de ryska socialdemokraterna alltid velat utnyttja varje kortsiktigt krav, och tagit som den omedelbara uppgiften att, genom att agitera för detta krav, organisera proletarietets kamp mot självhärskardömet. Nu vill *Rabotjaja Mysl* begränsa proletarietets kamp till en obetydlig kamp för småaktiga krav. Väl medveten om att han drar sig tillbaka från den ståndpunkt som hela socialdemokratien intar, ger *R. M.* följande svar åt dem som anklagar *Rabotjaja Mysl*: Det säges att den ryska arbetarrörelsens omedelbara uppgift är att störta tsarismen. Men för vilken arbetarrörelse?, frågar *R. M.* ”Strejkrörelsen? Föreningarna för ömsesidig hjälp? Arbetarcirkelarna?” (s. 5 i artikeln). På detta svarar vi: Tala bara för dig själv, för din grupp, för proletarietets lägre skikt på den plats där gruppen finns, men ta dig inte friheten att tala å de avancerade ryska arbetarnas vägnar! De som representerar proletarietets lägre skikt inser ofta inte att kampen för störtandet av självhärskardömet bara kan ledas av ett revolutionärt parti. Inte heller *R. M.* vet detta. Det gör emellertid de avancerade arbetarna. De mindre avancerade representanterna för proletarietet vet ofta inte att den ryska arbetarrörelsen inte är begränsad till strejker, till föreningar för ömsesidig hjälp och arbetarcirkel; att den ryska arbetarrörelsen länge har strävat efter att organisera sig i ett revolutionärt parti och att den har visat denna strävan i handling. *R. M.* vet inte heller detta. Men de avancerade ryska arbetarna gör det.

R. M. försöker framställa sin fullständiga missuppfattning om socialdemokratien som en sorts specifik uppfattning om ”vår verklighet”. Låt oss se närmare på hans idéer om detta ämne.

”Vad gäller begreppet självhärskardöme”, skriver *R. M.*, . . . så ska vi inte behandla det utförligt utan förutsätter att alla dem vi talar till har en precis och helt klar uppfattning om dessa saker.” Vi ska snart se att *R. M.* själv har en ytterst oprecis och oklar uppfattning om dessa saker; men låt oss först nämna en annan sak. Finns det arbetare bland dem som *R. M.* vänder sig till? Naturligtvis finns det det. Och om det är så, var kan de få en precis och klar

uppfattning om självhärskardömet. Detta kräver uppenbarligen en bred och systematisk propaganda för den politiska friheten i allmänhet; det kräver agitation för att förbinda varje särskild yttring av polisvåld och byråkratförtryck med en ”precis uppfattning” (hos arbetarna) om självhärskardömet. Detta kan tyckas vara elementärt. Men om det är det, kan då rent lokal propaganda och agitation mot självhärskardömet vara framgångsrik? Är det inte absolut nödvändigt att *organisera* sådan propaganda och agitation över hela Ryssland till en enda planerad verksamhet, d.v.s. till ett enda partis verksamhet? Varför visar då inte M. att uppgiften att organisera systematisk propaganda och agitation mot självhärskardömet är en av den ryska arbetarrörelsens omedelbara uppgifter? Endast emedan han har den mest oprecisa och oklara uppfattning om den ryska arbetarrörelsens och den ryska socialdemokratins uppgifter.

R. M. fortsätter med att förklara att självhärskardömet utgör en enorm ”personlig makt” (en byråkrati, drillad som soldater) och en enorm ”ekonomisk makt” (ekonomiska resurser). Vi ska inte stanna vid de ”oprecisa” sidorna i hans utläggning (och det är mycket som är ”oprecist” här) utan går direkt över till huvudpunkten:

”Och är det därför inte”, frågar *R. M.* den ryska socialdemokratin, ”störtandet av denna personliga makt och gripandet av denna ekonomiska makt som de ryska arbetarna just nu bör tillrådas att föra fram som den första och omedelbara uppgiften för sina nuvarande (embryonala) organisationer? (Vi ska inte ens nämna revolutionärerna som säger att denna uppgift måste gripas an av de avancerade arbetarcirkelarna.)”

Av häpnad gnuggar vi våra ögon och läser om detta monstruösa stycke ett par tre gånger. Visst måste vi ha läst fel! Men nej, det har vi inte. *R. M. vet faktiskt inte vad som menas med att störta självhärskardömet.* Fastän detta är svårt att tro, så är det ett faktum. Men efter den begreppsförvirring som *R. M.* har visat, är det då, när allt kommer omkring, så svårt att tro?

R. M. förväxlar revolutionärernas gripande av makten med deras störtande av självhärskardömet.

Gamla ryska revolutionärer (i Narodnaja Volja) strävade efter att gripa makten genom ett revolutionärt parti. De trodde att genom att gripa makten så ”skulle partiet störta” självhärskardömet ”personliga makt”, d. v. s. utnämna sina representanter till regeringsmedlemmar, och ”gripa den ekonomiska makten”, d. v. s. statens alla ekonomiska tillgångar och föra ut den sociala revolutionen. Medlemmarna i Narodnaja Volja (de gamla) strävade faktiskt efter att störta självhärskardömet ”personliga makt och gripa den ekonomiska”, för att använda *R. M.*:s klumpiga uttryck. De ryska socialdemokraterna har bestämt motsatt sig denna revolutionära teori. Plechanov utsatte den för skarp kritik i sina essäer Socialismen och den politiska kampen (1883) och Våra meningsskiljaktigheter (1885), där han anger de ryska revolutionärernas uppgift – att grunda ett revolutionärt parti vars omedelbara uppgift är att störta självhärskardömet. Vad menas med att störta självhärskardömet. För att förklara detta för *R. M.* måste vi besvara frågan: vad är självhärskardömet? Självhärskardömet (absolutism, oinskränkt monarki) är en form av välde under vilket den högsta makten utövas uteslutande och ensamt av en absolut monark, tsaren. Tsaren stiftar lagar, utnämner tjänstemän förfogar över statsmedlen *utan att folket deltar i lagstiftningen eller i kontrollen över administrationen.* Därför innebär självhärskardömet absolut makt över regeringstjänstemän och polis och frånvaro av rättigheter för folket. Hela folket lider under denna brist på rättigheter medan de besuttna klasserna (särskilt de rika jordägarna och kapitalisterna) utöver ett mäktigt inflytande över byråkratin. Arbetarklassen lider dubbelt: både av bristen på rättigheter, vilket drabbar hela det ryska folket, och av att den förtrycks av kapitalisterna som tvingar regeringen att tjäna sina intressen.

Vad menas med att störta självhärskardömet? Det innebär att tsaren avstår från sin absoluta makt; att folket garanteras rätt att välja sina egna representanter för lagstiftning, för kontroll

över regeringstjänstemännens åtgärder, för kontroll över statsmedlen. Denna typ av regering, i vilken folket deltar i lagstiftning och administration, kallas för *konstitutionell* regeringsform (konstitution = lag om deltagande av folkrepresentanter i lagstiftning och i förvaltning av staten). Att störta självhärskardömet innebär sålunda att man ersätter det med en konstitutionell regeringsform. För att störta självhärskardömet är det därför inte nödvändigt att ”störta den personliga eller gripa den ekonomiska makten”, men det är nödvändigt att tvinga tsarregeringen att avstå från sin oinskränkta makt och sammankalla en Zemskij Sobor² av representanter för folket för att utarbeta en konstitution (”för att försäkra sig om en demokratisk konstitution” [en folkets konstitution, utarbetad i enlighet med folkets intressen] som det är formulerat i de ryska socialdemokraternas programförslag, publicerat 1885 av Gruppen arbetets frigörelse).

Varför måste störtandet av självhärskardömet vara den första uppgiften för den ryska arbetarklassen? Emedan arbetarklassen under självhärskardömet inte kan utveckla sin kamp i någon större utsträckning, för att den inte kan vinna en stabil ställning på vare sig det ekonomiska eller politiska planet samt för att den inte kan upprätta fullgoda massorganisationer och veckla ut den sociala revolutionens banér inför de arbetande massorna och lära dem att kämpa för det. Arbetarklassens avgörande kamp mot bourgeoisin är möjlig endast under förhållanden av politisk frihet och det för proletariatet slutliga målet för denna kamp är att vinna den politiska makten och organisera ett socialistiskt samhälle. Att erövra den politiska makten genom ett organiserat proletariat, som gått genom en lång skolning i kampen, kommer verkligen att vara ”att störta den personliga och att gripa den ekonomiska makten” från den borgerliga regeringen; men de ryska socialdemokraterna har aldrig framhållit detta maktgripande som de ryska socialdemokraternas omedelbara uppgift. De ryska socialdemokraterna har alltid hävdad att den ryska arbetarklassen endast kan skapa organisationer för den slutgiltiga segern för socialismen under förhållanden av politiskt frihet och när det pågår en omfattande masskamp.

Men hur kan den ryska arbetarklassen störta självhärskardömet? Redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* hånar t. o. m. Gruppen arbetets frigörelse som grundade den ryska socialdemokratin och som i sitt program förklarade att ”kampen mot självhärskardömet är obligatorisk för de arbetarcirklar som nu utgör embryot till det framtida ryska arbetarpartiet.” Detta förefaller löjligt för *Rabotjaja Mysl* (se nr 7 och artikeln som granskas här): att störta självhärskardömet – genom arbetarcirklar! Vi svarar redaktörerna på *Rabotjaja Mysl*: Vem är det ni hånar? Det är er själva ni hånar! Redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* klagar över att de ryska socialdemokraterna *inte är kamratliga* i sin polemik mot dem. Låt läsarna avgöra vem det är som för fram okamratlig polemik: de gamle ryska socialdemokraterna som klart lagt fram sina synpunkter och som rättframt talat om vilka av de ”ungas” synpunkter som de anser vara felaktiga och varför, eller de unga som *inte nämner sina motståndare vid namn* utan slår till från bakhåll; först mot ”författaren till en tysk bok om Tjernysjevskij” (Plechanov, som de dessutom grundlöst förväxlar med vissa ‘legala författare), sedan mot Gruppen arbetets frigörelse genom att med förvanskningar citera stycken från dess program utan att föra fram något som liknar ett eget färdigt program. Jo, vi erkänner plikten till kamratskap, plikten att stödja alla kamrater, plikten att tolerera våra kamraters åsikter, *men vad oss beträffar så härstammar vår plikt till kamratskap från vår plikt till den ryska och internationella socialdemokratin, och inte tvärtom*. Vi erkänner inte några kamratliga skyldigheter till *Rabotjaja Mysl* för att dess redaktörer är våra kamrater; vi anser att redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* är våra kamrater endast därför att och i den mån de arbetar inom den ryska (och, följaktligen, den internationella) socialdemokratins led. Om vi därför är övertygade om att ”kamraterna” för en bakåtsträvande politik bort från det socialdemokratiska programmet och att ”kamraterna”

² En central representativ församling.

begränsar och förvanskar arbetarrörelsens målsättning, så anser vi det vara vår skyldighet att ge uttryck för vår övertygelse med en beslutsamhet som inte lämnar något osagt!

Vi påstod nyss att redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* förvanskar Gruppen arbetets frigörelses åsikter. Låt läsaren döma själv. ”Vi kan inte förstå de av våra kamrater”, skriver *R. M.*, ”som anser sitt program för ‘arbetets frigörelse’ vara ett enkelt svar på frågan: ‘Varifrån ska vi hämta våra styrkor för kampen mot självhärskardömet?’” (Och på ett annat ställe: ”Våra revolutionärer anser arbetarrörelsen vara det bästa medlet för att störta självhärskardömet.”) Öppna de ryska socialdemokraternas programförslag som publicerades 1885 av Gruppen arbetets frigörelse och som trycktes om av P. B. Axelrod i hans broschyr *De ryska socialdemokraternas nuvarande uppgifter och taktik* (Genève 1898), och ni kommer att finna att programmet är baserat på arbetets frigörelse från kapitalets förtryck, på överförandet av alla produktionsmedel till social ägo, på arbetarnas gripande av den politiska makten och på grundandet av ett revolutionärt *arbetarparti*. Det är tydligt att *R. M.* i förvanskar detta program och är *ovillig* att förstå det. Han har tagit fasta på P. B. Axelrods ord i början av broschyren där det säges att Gruppen arbetets frigörelses program ”var ett svar” på frågan: Varifrån ska vi hämta våra styrkor för kampen mot självhärskardömet? Det är emellertid *ett historiskt faktum* att Gruppen arbetets frigörelses program var ett svar på den fråga som ställts av de ryska revolutionärerna och av den ryska revolutionära rörelsen i dess helhet. Men betyder det att arbetarrörelsen bara var ett medel för Gruppen arbetets frigörelses syften på grund av att den gav ett svar på denna fråga? Ett sådant ”*missförstånd*” från *R. M.*:s sida visar bara att han är obekant med allmänt kända fakta om Gruppen arbetets frigörelses verksamhet.

För att fortsätta. Hur kan ”störtandet av självhärskardömet” vara en uppgift för arbetarcirklar? *R. M.* förstår inte detta. Slå upp Gruppen arbetets frigörelses program: ”De ryska socialdemokraterna”, läser vi, ”anser att agitation bland arbetarklassen och ett vidare spridande av socialistiska idéer och revolutionära organisationer hör till arbetarcirklarnas viktigaste medel i kampen mot självhärskardömet. Dessa organisationer, som är tätt sammanknutna till ett helt, och som inte nöjer sig med enstaka sammanstötningar med regeringen, kommer inte att förlora någon tid för att i ett lämpligt ögonblick gå över till en allmän, avgörande offensiv mot regeringen.” Det var just denna taktik som följdes av de ryska organisationer som på våren 1898 bildade det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet. Och de bevisade att sådana organisationer utgör en mäktig politisk kraft i Ryssland. Om dessa organisationer bildar ett enda parti och bedriver en utbredd agitation mot självhärskardömetets regering och att de i detta syfte använder den liberala oppositionens alla medel, så kommer målet, d. v. s. vinnandet av politisk frihet, att uppnås av ett sådant parti. Om redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* ”inte kan förstå” detta, så vill vi råda dem: lär er, mina herrar, för dessa saker är i sig själva inte särskilt svåra att förstå.

Låt oss emellertid återvända till *R. M.* som vi lämnade medan han talade om kampen mot självhärskardömet. *R. M.*:s egna synpunkter på denna kamp visar ännu tydligare den nya, bakåtsträvande strömning som *Rabotjaja Mysl* representerar.

”Slutet för självhärskardömet är uppenbart”, skriver *R. M.* ”... Kampen mot självhärskardömet är ett av villkoren för en sund utveckling av alla väsentliga samhälliga element.”

Av detta tror antagligen läsaren att kampen mot självhärskardömet är nödvändig för arbetarklassen. Men vänta. *R. M.* har sin egen logik och sin egen terminologi. Med ordet ”kamp” menar han, genom att tillägga ordet ”samhällelig” (kamp), något alldeles speciellt. *R. M.* beskriver den legala opposition mot regeringen som åtskilliga grupper av den ryska befolkningen bedriver, och han drar slutsatsen: ”Kampen för zemstvoer och allmänt självstyre i städerna, för läroverk och för socialt stöd åt den svältande befolkningen etc. utgör sannerligen kamp mot självhärskardömet.” ”Nödvändigheten av att föra samhälliga kamp mot själv-

härskardömets byråkrati är uppenbar för alla klassmedvetna, progressiva skikt och grupper av befolkningen. Och mer än så. Denna samhällsliga kamp, som genom något underligt missförstånd inte tilldragit sig någon gynnsam uppmärksamhet från en del ryska revolutionära författare, leds som vi sett av det ryska samhället; och inte heller började den i går.” ”Den egentliga frågan är hur dessa enskilda sociala skikt ... ska leda denna [lägg märke till detta!] kamp mot självhärskardömet med maximal framgång. ... Den viktigaste frågan för oss är att veta hur våra arbetare ska leda denna samhällsliga [!] kamp mot självhärskardömet.” ...

Dessa *R. M.*:s argument är åter belamrade med en otrolig mängd förväxlingar och felaktigheter.

För det första förväxlar *R. M.* den *legala oppositionen* med kampen mot självhärskardömet, han förväxlar den med kampen för att störta självhärskardömet. Denna förväxling, som är oförlätlig hos en socialist, är ett resultat av hans sätt att använda uttrycket ”kamp mot självhärskardömet” utan att ge det en klar innebörd: detta uttryck kan (med reservation) betyda kamp mot självhärskardömet, men också kamp mot enskilda lagstiftningsåtgärder från självhärskardömets sida inom ramen för detta system.

För det andra, genom att betrakta legal opposition som samhällslig kamp mot självhärskardömet och påstå att våra arbetare ska föra ”denna samhällsliga kamp” säger *R. M.* praktiskt taget att våra arbetare ska bedriva legal opposition och inte revolutionär kamp mot självhärskardömet. Han förfaller med andra ord till en vedervärdig förfalskning av socialdemokratin, vilken han förväxlar med den plattaste och ömkligaste formen av rysk liberalism.

För det tredje. *R. M.* ljuger helt uppenbart när han påstår att vissa ryska författare (han föredrar faktiskt att göra sina förebråelser ”i all kamratskap”, utan att nämna några namn; men om det inte är socialdemokrater han syftar på så finns det inget förnuft i hans ord) inte ägnar någon uppmärksamhet åt den legala oppositionen. Tvärtom, Gruppen arbetets frigörelse och P. B. Axelrod i synnerhet samt det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiets manifest och stridsskriften *De ryska socialdemokraternas uppgifter* (publicerad av det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet och av Axelrod betecknad som en *kommentar* till Manifestet) ägnade alla inte bara uppmärksamhet åt den legala oppositionen utan klargjorde också med skärpa dess relation till socialdemokratin.

Låt oss klargöra tvistefrågan. Vad är det för ”kamp mot självhärskardömet” som leds av våra zemstvoer, av våra liberala föreningar i allmänhet och av den liberala pressen? Bedriver de kamp mot självhärskardömet för att störta det? *Nej, de har aldrig deltagit och deltar inte heller nu i någon sådan kamp.* Detta är en kamp som endast föres av de revolutionärer som ofta har en liberal bakgrund och som förlitar sig på dess stöd. Men att föra revolutionär kamp är inte i något avseende detsamma som att sympatisera med revolutionärerna och stödja dem; kampen mot självhärskardömet är inte i något, avseende det samma som legal opposition. De ryska liberalerna uttrycker sitt missnöje med självhärskardömet endast som *sanktionerats* av självhärskardömet självt, d. v. s. de former som självhärskardömet inte anser vara farliga för sitt eget välbefinnande. *Petitionerna* till tsaristregeringen för att få folket representerat i administrationen har varit den liberala oppositionens största uppvisning. Och varje gång accepterar liberalerna tålmodigt polisens brutala förkastande av deras petitioner; de finner sig i det laglösa och vilda undertryckande med vilket gendarmregeringen besvarar t. o. m. lagliga försök att göra sin åsikt hörd. Att rätt och slätt presentera liberalernas opposition som om den vore en form av samhällslig kamp mot självhärskardömet är en ren förvanskning av frågan eftersom de ryska liberalerna *aldrig* har organiserat ett revolutionärt parti för att störta självhärskardömet, fastän de för detta syfte kunde ha funnit och fortfarande kan finna både medel och representanter bland de ryska liberalerna utomlands. *R. M.* inte bara förvanskar frågan utan han drar också in den store ryske socialisten N. G. Tjernysjevskijs namn.

”Arbetarnas allierade i denna kamp”, säger *R. M.*, ”är alla de avancerade skikt i det ryska samhället som försvarar sina sociala intressen och institutioner, som har en klar uppfattning om det gemensamma goda och som ‘aldrig glömmet’ [*R. M.* citerar Tjernysjevskij] att det är ‘en stor skillnad om förändringar genomförs genom ett oberoende beslut av regeringen eller på grund av ett uttryckligt krav från samhället’.” Om denna kommentar tillämpas på alla de som för ”samhällelig kamp” enligt *R. M.*:s sätt att uppfatta den, d. v. s. på alla ryska liberaler, är det en *ren och skär förfalskning*. De ryska liberalerna har aldrig fört fram några uttryckliga krav regeringen och av just denna anledning har de aldrig spelat, och kan nu definitivt inte spela, någon *oberoende* revolutionär roll. ”Alla avancerade skikt i samhället” kan inte vara arbetarklassens och socialdemokratins allierade, utan bara revolutionära partier grundade av medlemmar i detta samhälle. I allmänhet kan och bör liberalerna endast tjäna *som en av de källor* som det revolutionära arbetarpartiet utnyttjar för att hämta ytterliga medel och styrka (som P. B. Axelrod så tydligt klargjort i den ovannämnda stridsskriften). N. G. Tjernysjevskij hånade ”de progressiva skikten i det ryska samhället” just för att de inte förstod nödvändigheten av att föra fram uttryckliga krav till regeringen och för att de satt vid sidan om och likgiltigt iakttog hur revolutionärerna från deras egna led förgick under slagen från självhärskarsystemet. *R. M.*:s citat är i detta fall lika oförnuftiga som hans citat från samme författare i den andra artikeln i Separata bilagan, vilka, styckevis uttryckta ur sitt sammanhang, är avsedda att visa att Tjernysjevskij inte var en utopist och att de ryska socialdemokraterna inte förstår att uppskatta ”den store ryske socialistens” fulla betydelse. I sin bok om Tjernysjevskij (artiklar i samlingen Sotsial-Demokrat³, utgiven som separat volym på tyska) visade Plechanov sin fulla uppskattning av Tjernysjevskijs betydelse och klargjorde hans inställning till Marx” odi Engels teori. Redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* har endast visat sin egen oförmåga att ge något som liknar en sammanhängande värdering av Tjernysjevskij, av hans starka och svaga sidor.

”Huvudfrågan” för den ryska socialdemokratin är ingalunda att bestämma hur liberalerna ska leda den ”samhälleliga kampen” (med ”samhällelig kamp” menar *R. M.* som vi sett legal opposition) utan hur man ska organisera ett revolutionärt arbetarparti som helt ägnar sig åt kampen för störtandet av självhärskardömet, ett parti som kan åtnjuta stöd från alla oppositionella grupper i Ryssland, ett parti som kan *utnyttja* oppositionella yttringar i sin revolutionära kamp. Det är just ett revolutionärt arbetarparti som behövs för detta syfte, eftersom det i Ryssland bara kan vara arbetarklassen som för en beslutsam och konsekvent kamp för demokrati och eftersom de liberala elementen, utan ett sådant partis mäktiga inflytande, ”skulle fortsätta att utöva sin förslöande och sövande påverkan” (P. B. Axelrod, op. cit., s. 23). Genom att säga att våra ”mera avancerade skikt” för ”en verklig [!!!] samhällelig kamp mot självhärskardömet” (s. 12 i *R. M.*:s artikel) och att ”huvudfrågan för oss är, hur våra arbetare ska föra *denna samhälleliga kamp* mot självhärskardömet” – genom att säga sådana saker avviker *R. M.* fullständigt från socialdemokratin. Vi kan bara allvarligt råda redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* att noggrant överväga vart de vill gå och var deras egentliga plats är: om den är bland revolutionärerna, som för den sociala revolutionens baner till de arbetande klasserna och vill organisera dem i ett politiskt revolutionärt parti, eller bland liberalerna, som för sin egen ”samhälleliga kamp” (d. v. s. legal opposition)? Det finns inget socialistiskt i teorin om arbetarnas ”oberoende sociala verksamhet”; i teorin om ”ömsesidig social hjälp” och om hantverksföreningarna som ”hittills” begränsat sig till tio-timmarsdagen; eller i teorin om den ”samhälleliga kamp” som zemstvoerna bedriver, och om liberala

---

³ *Sotsial-Demokrat* (Socialdemokraten), ett litterärt och politiskt magasin, publicerat av Gruppen arbetets frigörelse i London och Genève mellan 1890 och 1892. Fyra nummer utkom. *Sotsial-Demokrat* spelade en viktig roll för att sprida marxismens idéer i Ryssland. G. V. Plechanov, P. B. Axelrod och V. I. Zaslutij var de mest framstående personerna som hade del i dess utgivning.

föreningar o. d. mot självhärskardömet – det finns inget i denna teori som liberalerna inte skulle acceptera! Hela *Rabotjaja Mysl* program (i den mån man kan kalla det för ett program) bidrar faktiskt i grund och botten till att de ryska, arbetarna lämnas utbildade och splittrade och till att de blir en *svans till liberalerna!*

Några av *R. M.*:s fraser är speciellt underliga. ”Problemet är helt enkelt”, förkunnar han, ”att vår revolutionära intelligentsia, hänsynslöst förföljd av den politiska polisen, gör det misstaget att de tar kampen mot den politiska polisen för politisk kamp mot självhärskardömet.” Vad kan det finnas för förnuft i ett sådant påstående? Den politiska polisen kallas politisk eftersom den förföljer fiender till dem som kämpar mot självhärskardömet. Av denna anledning, och så länge dess förvandling till en liberal tidning inte är avslutad, kämpar *Rabotjaja Mysl* precis som alla ryska revolutionärer och socialister och alla klassmedvetna arbetare mot den politiska polisen. Från det faktum att den politiska polisen hänsynslöst förföljer socialister och arbetare och att självhärskardömet upprätthåller en ”välordnad organisation och skickliga och fyndiga statsmän” (s. 7 i *R. M.*:s artikel) kan man bara dra två slutsatser: den fege och usle liberalen kommer att hävda att vårt folk i allmänhet och våra arbetare i synnerhet fortfarande är dåligt förberedda för kampen och att allt hopp måste sättas till den ”kamp” som förs av zemstvoerna, den liberala pressen, etc., eftersom detta är den ”verkliga kampen mot självhärskardömet” och inte bara kamp mot den politiska polisen. Socialisten och varje klassmedveten arbetare kommer att dra den slutsatsen att arbetarpartiet måste inrikta alla sina ansträngningar på att skapa en ”välordnad organisation” och på att utbilda ”skickliga och fyndiga revolutionärer” bland de avancerade arbetarna och socialisterna, folk som kommer att föra fram arbetarpartiet som ledare för kampen för demokrati, och som kommer att kunna vinna över alla oppositionella element till sin sida.

Redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* inser inte att de är på väg utför och att de kommer att rulla mot den första av dessa två slutsatser!

Eller åter: ”Vad som vidare förvånar oss i dessa program [d. v. s. socialdemokraternas program]”, skriver *R. M.*, ”är att de ständigt framhäver vikten av att arbetarna deltar i ett parlament [något som inte finns i Ryssland], medan de fullständigt bortser från ... vikten av att arbetarna deltar” i arbetsköparnas lagstiftande församlingar, i fabriksstyrelser och i kommunalt självstyre (s. 15). Om fördelarna med ett parlament inte sätts i förgrunden, hur ska då arbetarna få kunskap om politiska rättigheter och politisk frihet? Om vi håller tyst om dessa frågor – som *Rabotjaja Mysl* gör – betyder inte det att vi förevigar den politiska okunnighet som finns bland arbetarnas lägre skikt? Vad beträffar arbetarnas deltagande i kommunalt självstyre, så har ingen socialdemokrat någonsin någonstans förnekat fördelarna med och vikten av att de *socialistiska* arbetarna deltar i detta – men det är löjligt att tala om detta i Ryssland, där inga öppna socialistiska manifestationer är möjliga och där det faktiskt vore att dra bort de avancerade arbetarna från den socialistiska arbetarsaken mot liberalismen om man tänkte arbetarna med entusiasm för kommunalt självstyre (även om detta vore möjligt).

”De avancerade arbetarnas inställning till [självhärskar]-regeringen”, säger *R. M.*, ”är lika förståelig som deras inställning till fabriksägarna.” Den förnuftiga inställningen är därför att de avancerade arbetarna inte är mindre klassmedvetna socialdemokrater än de socialister som kommer från intelligentsian, så *Rabotjaja Mysls* försök att skilja dem från varandra är absurd och farlig. Den ryska arbetarklassen har således skapat de nödvändiga villkoren för bildandet av ett arbetarklassens oberoende politiska parti. Men redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* drar den slutsatsen när de betänker medvetenhetsgraden hos de avancerade arbetarna ... att det är nödvändigt att hålla tillbaka dessa avancerade element och låta dem göra på stället marsch! ”Vilken kamp är det mest lämpligt att arbetarna för?” frågar *R. M.*, och han svarar lämpligt är den kamp som är möjlig, och möjlig är den kamp som arbetarna ”för i ett givet ögonblick”!!! Det skulle vara svårt att mera slående uttrycka den oförnuftiga och principiösa opportunist

som redaktörerna på *Rabotjaja Mysl*, frestade av den moderna ”bernsteinismen”, smittats av. Det är som en man som gav sig ut på en lång och svår väg på vilken många hinder och fiender väntade honom fick som svar på sin fråga: ”Var ska jag gå?” att: ”Det är lämpligt att gå där det är möjligt att gå, och det är möjligt att gå där du går i ett givet ögonblick!” Detta är ren nihilism – inte revolutionär, emellertid, utan opportunistisk nihilism, som demonstreras av anarkister eller borgerliga liberaler! Genom att ”uppmåna” de ryska arbetarna att de ska ge sig in i en ”ensidig” och politisk” kamp (med politisk kamp menas inte kamp mot självhärskardömet utan bara ”kamp för att förbättra villkoren för alla arbetare”) så uppmanar *R. M.* faktiskt den ryska arbetarrörelsen och den ryska socialdemokratin att ta *ett steg bakåt*, han uppmanar faktiskt arbetarna att skilja sig från socialdemokraterna och på så sätt kasta över bord alla de erfarenheter som förvärvats i Europa och Ryssland! Arbetarna har inte något behov av socialister i sin kamp för förbättrade villkor, om detta är den enda kamp de för. I alla länder finns det arbetare som för kamp för förbättrade villkor men som inte vet något om socialism eller som rent av är fientligt inställda till den.

”Till sist”, skriver *R. M.*, ”några ord om vår uppfattning om arbetarsocialismen.” Efter vad som sagts ovan kan läsaren inte ha någon svårighet att föreställa sig vilken slags ”uppfattning” det rör sig om. Det är helt enkelt en kopia av Bernsteins ”moderna” bok. Våra ”unga” socialdemokrater ersätter proletariats klasskamp med ”arbetarnas oberoende och politiska verksamhet”. Om vi minns vad *R. M.* menar med *samhällelig* ”kamp” och ”politik”, blir det klart att detta är en direkt återgång till vissa legala ryska författares ”formel”. I stället för att exakt ange socialismens mål (och essens) – en omfördelning av jord, fabriker etc.; på det hela taget en omfördelning av alla produktionsmedel till hela samhällets ägo och ett ersättande av det kapitalistiska produktions sättet med en produktion i enlighet med en allmän plan i samtliga samhällsmedlemmars intresse – i stället för allt detta anger *R. M.* först och främst utvecklandet av hantverksföreningar och kooperativa konsumentföreningar och säger endast i förbifarten att socialismen leder till en fullständig socialisering av alla produktionsmedel. Å andra sidan skriver han med den fetaste stil: ”Socialismen är endast en vidare och högre utveckling av det moderna samhället” – ett uttryck som lånats från Bernstein och som inte bara misslyckas med att klargöra utan till och med fördunklar socialismens betydelse och innebörd. Alla liberaler och hela borgarklassen gynnar otvivelaktigt ”det moderna samhällets utveckling”, och de kommer alla att glädja sig över *R. M.*:s deklARATION. Inte desto mindre är borgarklassen socialismens *fiende*. Den springande punkten är att ”det moderna samhället” har många olika sidor och av de som använder detta allmänna uttryck har en del en sida i tankarna och andra en annan. Och så, i stället för att förklara klasskampens och socialismens innebörd för arbetarna, erbjuder *R. M.* dem bara töcken och förvirrande fraser. Till sist, i stället för att ange de medel som socialisterna i dag använder sig av för att uppnå socialismen – vinnandet av den politiska makten genom det organiserade proletariats – talar *R. M.* bara om att sätta produktionen under deras (arbetarnas) sociala skötsel eller under ledning av en demokratiserad social makt, demokratiserad ”genom deras [arbetarnas] aktiva deltagande i styrelser som ska undersöka olika fabrikers affärer, i skiljedomstolar, i alla möjliga församlingar, kommissioner och konferenser som ska utarbeta arbetslagar; genom arbetarnas deltagande i allmänt självstyre och, till slut, i landets allmänna representativa institution”. På detta sätt inbegriper redaktörerna på *Rabotjaja Mysl* i arbetarklassens socialism endast det som kan uppnås genom att gå den *fredliga* vägen och de utesluter den revolutionära. Denna inskränkning av socialismen till vanlig borgerlig liberalism innebär åter ett enormt steg bakåt i jämförelse med de ståndpunkter som alla de ryska och överväldigande majoritet av de europeiska socialdemokraterna intar. Arbetarklassen skulle naturligtvis föredra att ta makten på *fredlig* väg (vi har redan påpekat att detta gripande av makten endast kan genomföras av den organiserade arbetarklass som gått genom klasskampens skola) men det vore *galenskap* av proletariats att *avvisa* ett revolutionärt maktövertagande, både från teoretisk och praktisk-

politisk synpunkt; det skulle innebära ingenting mindre än en skamlig reträtt inför bourgeoisin och alla andra besuttna klasser. Det är mycket troligt – till och med ytterst troligt – att borgarklassen inte vill göra några eftergifter till proletariatet och att den i det avgörande ögonblicket kommer att tillgripa våld för att försvara sina privilegier. I så fall återstår ingen annan väg för proletariatet än den revolutionära, om den ska kunna uppnå sitt syfte. Detta är anledningen till att programmet för ”arbetarklassens socialism” talar om vinnandet av den politiska makten i allmänhet utan att klart ange metoden, ty valet av metod beror på en framtid som vi inte exakt kan förutse. Men vi vill upprepa, att det är att egenmäktigt inskränka och vulgarisera innebörden av arbetarklassens socialism att under några omständigheter begränsa proletariatets strävanden till fredlig ”demokratisering”.

Vi ska inte analysera de övriga artiklarna i Separata bilagan särskilt ingående. Vi har talat om artikeln angående tioårsdagen av Tjernysjevskijs död. Vad beträffar den pro-bersteinistiska propaganda som *Rabotjaja Mysls* redaktionsledning sprider och som socialismens fiender över hela världen, särskilt de borgerliga liberalerna, tagit fasta på och mot vilken den överväldigande majoriteten av de tyska socialdemokraterna och de klassmedvetna tyska arbetarna har uttalat sig så bestämt (vid sin kongress i Hannover) – emellertid, detta är inte platsen för att i detalj gå in på bersteinismen. Vi är intresserade av vår ryska bersteinism, och vi har visat på den obegränsade begreppsförvirring, den frånvaro av något som liknar egna ståndpunkter och det enorma steg bakåt jämfört med de ryska socialdemokraternas inställning som ”vår” bersteinism representerar. Vad angår den tyska bersteinismen så vill vi helst låta tyskarna själva ta hand om den. Vi vill bara påpeka att den ryska bersteinismen står oändligt mycket lägre än den tyska. Trots sina fel och trots sitt uppenbara bakåtsträvande både teoretiskt och politiskt, så är Bernstein ändå tillräckligt intelligent och tillräckligt samvetsgrann för att inte föreslå några förändringar i de tyska socialdemokraternas program utan att själv ha kommit fram till en ny teori eller ett nytt program; i det slutgiltiga och avgörande ögonblicket godtog han Bebels resolution vilken klart förklarade för världen att de tyska socialdemokraterna skulle stå fast vid sitt gamla program och sin gamla taktik. Och våra ryska bersteinister? Utan att ha gjort en hundradel av vad Bernstein har gjort, går de till och med så långt att de vägrar att erkänna att alla de ryska socialdemokratiska organisationerna lade grunden till det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet 1898, publicerade dess Manifest och förklarade *Rabotjaja Gazeta* som sitt officiella organ samt att dessa publikationer höll fast vid de ryska socialdemokraternas ”gamla” program i dess helhet. Våra bersteinister tycks inte vara medvetna om att om de tillbakavisat de gamla ståndpunkterna och antagit nya så är det deras moraliska plikt – mot den ryska socialdemokratin och mot de ryska socialdemokrater och arbetare som ägnat all sin kraft åt att förbereda och bilda det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet och som nu till sitt flertal fyller de ryska fångelserna – att det är en plikt för dem som för fram nya ståndpunkter att inte inskränka sig till att från gömslen och bakhåll slå mot ”våra revolutionärer” i allmänhet utan att direkt och öppet tala om till vem och till vad de står i motsättning och vilka nya ståndpunkter och vilket nytt program de vill föra fram i stället för det gamla.

Det finns fortfarande en fråga kvar att undersöka, och det är antagligen den viktigaste av dem alla, nämligen hur en sådan bakåtsträvande strömning i den ryska socialdemokratin ska förklaras. Enligt vår åsikt kan den inte enbart förklaras genom att peka på redaktörernas personliga egenskaper eller påverkan från den moderna bersteinismen. Vi menar att den i huvudsak ska förklaras genom sär egenheterna i den ryska socialdemokratin historiska utveckling som gav upphov till – och tillfälligtvis måste ge upphov till – en inskränkt uppfattning av arbetarklassens socialism.

På 80- och i början på 90-talet, då socialdemokraterna påbörjade sitt praktiska arbete i Ryssland, mötte de först motstånd från Narodnaja Volja som anklagade dem för avvikelser

från den politiska kamp som hade nedärvts från den ryska revolutionära rörelsen och mot vilka socialdemokraterna förde en envis polemik. För det andra mötte de motstånd från de ryska liberalerna som också var missnöjda med den inriktning som den revolutionära rörelsen fått – från Narodnaja Volja-linjen till socialdemokrati. Den dubbelsidiga polemiken koncentrerades kring frågan om politiken. I sin kamp mot Narodnaja Volja-anhängarnas inskränkta åsikter, som reducerade politiken till konspirationer, kunde socialdemokraterna ledas till, och gjorde det också ibland, att förklara sig vara emot politik i allmänhet (mot bakgrund av den då rådande inskränkta uppfattningen om politikens roll). Å andra sidan hörde socialdemokraterna ofta från den borgerliga societetens liberala och radikala salonger beklaganden över att revolutionärerna hade övergett terrorismen; från personer som var livrädda om sitt eget skinn och som i ett avgörande ögonblick underlät att ge sitt stöd åt de hjältar som slogs mot självhärskardömet. Dessa personer anklagade hycklande socialdemokraterna för politisk likgiltighet och längtade efter en pånyttfödelse av ett parti som skulle göra det mindre hett om öronen för dem. Naturligtvis fattade socialdemokraterna ett hat mot dessa personer och deras fraser och tog i stället itu med det mera jordnära och allvarliga arbetet med att sprida propaganda bland fabriksproletariatet. Till en början var det oundvikligt att detta arbete fick en inskränkt prägel och resulterade i inskränkta deklARATIONER från vissa socialdemokraters sida. Denna inskränkthet skrämde emellertid inte de socialdemokrater som inte på minsta vis hade glömt den ryska arbetarrörelsens vidsträckta historiska uppgift. Vad spelar det för roll om socialdemokraternas *ord* ibland har en inskränkt betydelse, när *deras handlingar* spänner över ett vitt fält. De ger sig inte hän åt meningslösa konspirationer, de fraterniserar inte med den borgerliga liberalismens balalajkiner⁴, utan de vänder sig direkt till den klass som ensam är den verkligt revolutionära klassen och tar del i utvecklandet av dess krafter! De trodde att denna inskränkthet skulle försvinna i takt med att socialdemokraterna breddade sin propaganda. Och detta är i hög grad vad som har hänt. Från propaganda började de gå över till omfattande agitation. Den omfattande propagandan förde naturligtvis fram ett växande antal klassmedvetna avancerade arbetare; revolutionära organisationer började ta form (S:t Petersburg, Kievs kampförbund m. fl., Judiska arbetarunionen). Dessa organisationer strävade helt naturligt efter att förena sig och till slut lyckades de: de gick samman och lade grunden till det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet. Det skulle kunna verka som om den gamla inskränktheten då förlorade sin bas och att den fullständigt kastades åt sidan. Men det visade sig vara annorlunda: i och med att de spred sin agitation kom socialdemokraterna i kontakt med proletariatets lägre, mindre utvecklade skikt. För att dra till sig dessa skikt var det nödvändigt för agitatorn att han kunde anpassa sig till den lägsta fattningsnivå, han fick lära sig att sätta ”kraven och intressena i ett givet ögonblick” i förgrunden och sätta den politiska kampen och socialismens breda ideal i bakgrunden. Ryckigheten och det amatörmässiga i det socialdemokratiska arbetet, de extremt svaga förbindelserna mellan studiecirkelarna i de olika städerna och mellan de ryska socialdemokraterna och deras kamrater utomlands, vilka hade en djupare kunskap och en mera omfattande revolutionär erfarenhet samt ett vidare politiskt perspektiv ledde helt naturligt till att denna (*absolut nödvändiga*) sida av den socialdemokratiska verksamheten överdrevs. Detta gjorde en del personer blinda för den andra sidan, särskilt som de mest utvecklade arbetarna och intellektuella vid varje motgång rycktes bort från den kämpande arméns led; och därför kunde inte heller en sund revolutionär tradition och kontinuitet utvecklas. Det är denna extrema överdrift av en sida av det socialdemokratiska arbetet som vi anser vara den viktigaste orsaken till denna dystra tillbakagång från de ryska socialdemokraternas ideal. Lägg så till detta en entusiasm över en modern bok, okunnighet om den ryska revolutionära rörelsens historia och ett barnsligt krav på ursprunglighet, så har ni alla de

⁴ Balalajkin – person i M Y Saltykov-Stjedrins Modern Idyll – en liberal pratmakare, äventyrare och lögnare.

faktorer som tillsammans bildar ”den bakåtsträvande strömningen inom den ryska socialdemokratien”.

Vi måste därför noggrant ta upp frågan om proletarietets avancerade skikts förhållande till de mindre avancerade och betydelsen av socialdemokratiskt arbete bland dessa båda grupper.

Arbetarrörelsens historia i alla länder visar att arbetarklassens bättre situerade skikt snabbare och lättare låter sig påverkas av socialismens idéer. Det är från dessa skikt, som de avancerade arbetare som varje arbetarrörelse för fram, huvudsakligen kommer. Det är dessa som kan vinna de arbetande massornas förtroende, som helt och hållet ägnar sig åt att utbilda och organisera proletariet, som medvetet accepterar socialismen och som t. o. m. utvecklar egna socialistiska teorier. Varje livsduglig arbetarrörelse har fört fram sådana arbetarledare, sin egen Proudhon, Vaillant, Weitling och Bebel. Och vår ryska arbetarrörelse lovar att inte släpa efter den europeiska rörelsen i detta avseende. Vid en tidpunkt då den utbildade societeten håller på att förlora sitt intresse för uppriktig, illegal litteratur och när en passionerad längtan efter kunskap och socialism växer fram bland arbetarna, träder det från arbetarnas led fram verkliga hjältar, vilka trots de usla levnadsvillkoren och trots fabriksarbetets utarmande straffarbete har en så fast karaktär och vilja att de studerar, studerar, studerar och blir medvetna socialdemokrater – ”arbetarintelligentsian”. Denna ”arbetarintelligentsia” finns redan i Ryssland och vi måste anstränga oss för att försäkra oss om att dess led regelbundet förstärks, att dess högtsträvande intellektuella krav tillfredsställs och att ledarna i det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet kommer från dess led. Den tidning som vill bli organ för alla ryska socialdemokrater måste därför stå på de avancerade arbetarnas nivå; den får inte på ett konstlat sätt sänka sin nivå, utan tvärtom måste den ständigt höja den och den måste följa upp alla de taktiska, politiska och teoretiska problem som den internationella socialdemokratiska rörelsen ställer inför. Först då kommer arbetarintelligentsians krav att tillfredsställas och den kommer att ta de ryska arbetarnas och *följaktligen* den ryska revolutionens sak i sina egna händer.

Efter det till antalet smala skiktet av avancerade arbetare kommer det breda skiktet av genomsnittsarbetare. Dessa arbetare strävar också ivrigt efter socialismen, de deltar i arbetarnas studiecirklar, de läser socialistiska tidningar, de deltar i agitationen och de skiljer sig från det föregående skiktet bara i det avseendet att de inte kan bli helt självständiga ledare för den socialdemokratiska arbetarrörelsen. Genomsnittsarbetaren kommer inte att förstå en del av artiklarna i en tidning som syftar till att bli partiets organ, han kommer inte att helt förstå ett intrikat teoretiskt eller praktiskt problem. Detta betyder inte alls att tidningen måste sänka sig till samma nivå som massan av läsare. Tvärtom måste tidningen höja deras nivå och hjälpa till med att föra fram avancerade arbetare från mellanskiktet. Sådana arbetare, upptagna av *lokalt* praktiskt arbete och huvudsakligen intresserade av de viktigare händelserna inom arbetarrörelsen och de omedelbara problemen med agitationen, borde förbinda alla sina handlingar med hela den ryska arbetarrörelsens tankar, dess historiska uppgift och det slutliga socialistiska målet. Därför måste tidningen, vars massa av läsare är genomsnittsarbetare, förbinda socialismen och den politiska kampen med varje lokal och begränsad fråga.

Bakom skiktet av genomsnittsarbetare kommer till sist den massa som bildar proletarietets lägre skikt. Det är mycket möjligt att en socialistisk tidning kommer att vara helt eller nästan obegriplig för dem (t. o. m. i Västeuropa är antalet socialdemokratiska röster större än antalet läsare av socialdemokratiska tidningar) men det vore absurt att därav dra den slutsatsen att socialdemokraternas tidningar ska anpassa sig till arbetarnas lägsta möjliga nivå. Den enda slutsats man får dra är att annorlunda propaganda och agitationsformer måste användas när socialdemokraterna riktar sig till dessa skikt – pamfletter skrivna på ett enklare språk, muntlig agitation och, vilket är viktigast, flygblad i samband med lokala händelser. Socialdemokraterna bör inte inskränka sig bara till detta. Det är mycket möjligt att de första stegen mot ett

väckande av de lägre skiktens medvetenhet måste ta formen av legal utbildningsverksamhet. Det är mycket viktigt för partiet att utnyttja denna verksamhet, leda den i en riktning där den är mest behövlig och sända ut arbetare legalt för att plöja upp den oröjda mark som sedan socialdemokratiska agitatorer kan beså. Agitation bland arbetarnas lägre skikt kräver naturligtvis stora personliga egenskaper hos agitatorn, kännedom om lokala förhållanden och branschen i fråga, etc. ”Taktik och agitation får inte förväxlas”, säger Kautsky i sin bok mot Bernstein. ”Agitationsmetoderna måste anpassas till individuella och lokala förhållanden. Varje agitator måste själv få välja de metoder som han förfogar över. En agitator kan skapa ett väldigt intryck genom sin entusiasm, en annan med sin bitande sarkasmen, en tredje genom sin förmåga att åberopa ett stort antal händelser, etc. Agitationsformen ska inte bara anpassas till agitatorn utan också till åhörarna. Agitatorn måste tala så att han blir förstadd och han måste utgå från något som är välkänt för åhörarna. Allt detta är självklart och inte enbart tillämpligt på den agitation som bedrivs bland bönderna. Man måste tala annorlunda till kuskar än till sjömän och till sjömän annorlunda än till tryckare. *Agitationen* måste *individualiseras*, men vår *taktik*, vår politiska *verksamhet* måste vara *enhetlig*” (s. 2-3). Dessa ord från en ledande representant för den socialdemokratiska teorin rymmer en utmärkt värdering av agitationen som en del av partiets allmänna verksamhet. Dessa ord visar vilken ogrundad fruktan de personer hyser som tror att bildandet av ett revolutionärt parti för att leda den politiska kampen kommer att inkräkta på agitationen, att det kommer att skjuta den i bakgrunden och beskära agitatorernas frihet. Tvärtom, endast ett organiserat parti kan föra ut en vittomfattande agitation, ge den nödvändiga ledningen (och det nödvändiga materialet) i alla ekonomiska och politiska frågor, utnyttja varje lokal agitationsframgång för att upplysa alla ryska arbetare och sända agitatorer till de platser och till den miljö där de kan arbeta med störst framgång. Det är bara inom ett organiserat parti som personer med förmåga att arbeta som agitatorer helt och hållet kan ägna sig åt sin uppgift – till nytta både för agitationen och för de andra grenarna av det socialdemokratiska arbetet. Av detta kan man se att den som glömmer den politiska agitationen och propagandan på grund av den ekonomiska kampen, den som glömmer nödvändigheten av att organisera arbetarrörelsen i ett politiskt partis kamp, han kommer, bortsett från allt annat, att beröva sig t. o. m. möjligheten att framgångsrikt och säkert vinna proletariats lägre skikt för arbetarklassens sak.

En sådan överdrift av en gren av vår verksamhet till de andras förfång, ja t. o. m. kravet att lämna de övriga sidorna därhän, åtföljs emellertid av ännu allvarligare följder för den ryska arbetarrörelsen. Proletariats lägre skikt kan t. o. m. bli demoraliserade av sådana falska anklagelser som att grundarna av den ryska socialdemokratin bara vill utnyttja arbetarna för att störta självhärskardömet, genom att uppmana dem att inskränka sig till att kräva tillbaka semestern och rätt att bilda hantverksföreningar, utan att bekymra sig om socialismens slutliga mål och de omedelbara uppgifterna i den politiska kampen. Sådana arbetare kan (och kommer) alltid att snärjas av det bete som regeringen eller borgarklassen erbjuder. Proletariats lägre skikt, d. v. s. de i hög grad utbildade arbetarna, skulle, under påverkan från *Rabotjaja Mysls* predikande, kunna falla offer för den borgerliga och djupt reaktionära idén att arbetarna inte kan eller bör intressera sig för något annat än höjda löner och återkrävande av semestern (”intressena för ögonblicket”); att det arbetande folket kan och bör leda arbetarnas kamp enbart av sin egen kraft; eller att de inte bör sträva efter att göra arbetarrörelsen till en nödvändig förtrupp till hela mänskligheten. Vi upprepar att de mest utbildade arbetarna skulle kunna demoraliseras av en sådan idé, men vi är förvissade om att de avancerade ryska arbetarna, de som i dag fyller våra fångelser och förvisningsorter – från Arkangelsk Gubernia till östra Sibirien – att dessa arbetare kommer att avvisa denna teori med indignation. Att reducera hela rörelsen till ögonblickets intressen vore som att spekulera i arbetarnas sämsta böjelser. Det vore att på ett konstlat sätt bryta länken mellan arbetarrörelsen och socialismen, mellan de avancerade arbetarnas klart definierade politiska strävanden och

de spontana protestmanifestationerna från massornas sida. Därför kräver *Rabotjaja Mysl* försök att föra in en särskild strömning speciell uppmärksamhet och påkallar en kraftig protest. Så länge *Rabotjaja Mysl*, under det att man uppenbarligen anpassade sig till proletariats lägre skikt, ivrigt undvek frågan om socialismens och den politiska kampens slutliga mål utan någon deklaration om sin speciella linje, skakade många socialdemokrater bara på huvudet och hoppades att medlemmarna i *Rabotjaja Mysl*-gruppen under arbetets utveckling själva skulle göra sig kvitt sin inskränkthet. Emellertid, när personer, som tills nu utfört ett nyttigt förberedande arbete, börjar nappa på moderna opportunistiska teorier och börjar bedöva Europas öron med tillkännagivanden om att de tänker sätta hela den ryska socialdemokratin i förskola i många år framöver (om inte för alltid), när, med andra ord, personer som arbetat hårt över en tunna honung ”inför allmänhetens ögon” börjar att hålla skopvis med tjära i den, då är det dags för oss att på det bestämdaste sätta oss upp emot denna bakåtsträvande strömning!

Den ryska socialdemokratin, både genom sin grundare, medlemmarna i Gruppen arbetets frigörelse, och genom de ryska socialdemokratiska organisationer som bildade det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet, har alltid erkänt följande två principer: 1) socialdemokratin väsentligaste uppgift är att organisera proletariats klasskamp i syfte att vinna den politiska makten, att överföra alla produktionsmedel till samhället i dess helhet och att ersätta den kapitalistiska ekonomin med en socialistisk; 2) den ryska socialdemokratin uppgift är att organisera det ryska revolutionära arbetarpartiet som har sin omedelbara målsättning att störta självhärskardömet och att vinna politisk frihet. Vem som än avviker från dessa grundläggande principer (exakt formulerade i Gruppen arbetets frigörelses program och uttalade i det Ryska socialdemokratiska arbetarpartiets manifest) han avviker från socialdemokratin.

Ffg publicerad 1924 i tidskriften *Proletarskaja Revoljutsija* nr. 8-9.